

Storsatsning på Råums fårgård

År 2005 köpte jag och min sambo Daniel Wellerfors en gård i Södra Rådom, Molkom, som ligger ca 3 mil norr om Karlstad i Värmland. Egentligen var det en liten "hobbygård" utan några riktiga byggnader och med endast nio hektar mark.

Tanken fanns dock från början att försöka utveckla någon form av produktion inom lantbruksnäringen, men i en mer blygsam skala än där vi nu har hamnat. Jag som har lantbruksbakgrund ville jobba deltid hemma med dikor eller får och arrendera mer mark. Daniel skulle jobba heltid utanför jordbruket. Vi började med att renovera den enda byggnad som fanns att tillgå på gården, en lada i dåligt skick. 60 tackor och två hästar fick efter renoveringen flytta in där.

Sedan var vi inne på att skaffa ca 150 tackor för att jag skulle kunna jobba den där deltiden hemma, dilemmat var



Med foderborden på utsidan utnyttjas golvytan optimalt. Djuren står på ett upphöjd del av golvet för att foderbordet ska fungera bra när ströbädden stiger.

då att vi skulle bli tvungna att bygga ett nytt stall, köpa en större traktor, mm, sådant som följer med mer djur. Samtidigt hade Daniel börjat få ett riktigt intresse för det här med lantbruk och funderade på om inte han också kunde jobba deltid hemma. I samma veva blev en stor granngård till salu och vi räknade, kalkylerade och planerade. Efter budgivning visade det sig tyvärr att en annan lantbrukare hade lagt ett hö-

gre bud och vi blev utan just den gården.

Stort lantbruk

Planerna och tankarna på ett stortlantbruk hade ändå kommit igång ordentligt och vi kunde inte släppa tanken på att ha möjligheten att utveckla ett företag tillsammans och få jobba hemma åt oss själva. Ett stort problem fanns dock, vi hade minimalt med mark. Detta kändes som ett stort hinder till dess att vi var med på en studieresa och besökte några framgångsrika lantbruk vilka också visade sig ha väldigt lite ägd mark. Som de värmlänningar vi är, tänkte vi att "de ordner sig nog", och började höra oss för i bygden om mark.

Nu är vi uppe i 75 ha, egen mark och arrende och en del mark som vi har förfogande över. Efter kalkylräkning och en massa planerande fick vi äntligen lån och bygget kunde börja i augusti -07. Ja, vilket bygge undrar ni då kanske..? Vi kom till slut fram till att bygga för 480 tackor, och det fick bli ett stall av växthustyp. Det var vad kalkylen kunde räkna hem. Två stycken växthus skulle det bli, ett på 10 x 60 m, och ett på 10 x 50 m. De planerades att ligga i vinkel som ett L mot varandra för att vår gård skulle bli mer "gårdslik" och få en ordentlig gårdsplan, något som saknades. Efter mycket funderande över hur stallen skulle utformas, bestämde vi oss för att ha ätgrindar längs långsidorna med fodertråg på utsidan för att kunna



Fårbuset på Råum är av växthustyp med utfodringen längs utsidorna. På bilden är foderkrubborna under konstruktion.

utfodra utifrån. Helst ville vi ha en fullfodervagn, men vi har nu fått ta budgetvarianten med en upprullare, planerna på fullfodervagn finns dock kvar och får bli en framtida investering. I varje stall finns en hanteringsyta på 50 m², och en inspektionsgång i mitten.

Något som vi har gjort lite annorlunda än på många andra ställen är att vi har gjutit en hel "båspall" istället för bara en fotpall. Därmed kommer vi förhoppningsvis ifrån att tackor halkar med frambenen och hänger sig som vi hört kan vara ett problem annars. Vi slipper också höja ätgrindarna eftersom nivån på ströbädden inte påverkar båspallen och klövhälsan blir troligtvis bättre då fåren slipper stå i blöt ströbädd när de äter och klövarna slits ned mer naturligt. Denna lösning gör dock att det går åt mer gjutarbete, och blir dyrare.

Ekonomi

Till dags dato har vi i princip gjort klart allt markarbete, gjutarbete med sockel och hanteringsytor, monterat upp ett stall och påbörjat det andra. Arbetet pågår nu med att få upp fodertrågen som vi ännu inte provat, men hoppas att de ska fungera som vi tänkt oss. Bygget **beräknades** kosta 1,3 miljoner med markarbete, grund, stallar, montering av stallar, inredning och en upprullare för utfodring. Så som nästan alla byggen så kommer vårt bygge att bli dyrare än vad vi beräknat, trots att vi tyckte att vi högg i rejält med kostnaderna. Det kommer snarare att landa på 1,6 miljoner.

Vad som främst blev dyrare var markarbetet som har en tendens att skena iväg hur man än räknar på det. Sedan var vi lite väl positiva till hur många timmar det skulle ta med arbetet kring grundläggning, montering mm. Arbetskostnaden blev också dyrare än vi tänkt då vi var tvungna att leja in folk fler timmar än vi från början räknat med.

Efter borträknande av investeringsstöd, som vi förväntas få, så landar bygget på 1 230 000. Förhoppningsvis får vi också startstöd för 1,5 tjänst, men det är inte medräknat i kalkylen utan kommer i så fall in som ett välbehövligt tillskott.

I kalkylen har vi räknat med att jobba 2 453 timmar med djurskötseln och växtodlingen, eventuell entreprenadkörning kommer utanför de timmarna. 4,2 timmar per tacka är beräknat, men troligtvis går



Markarbetena är en svårkalkylerad post i bygget och tenderar ofta att bli dyrare än beräknat.

det komma ner ytterligare då vi har byggt för att det ska vara en rationell skötsel i det dagliga arbetet. Beräknat antal uppfödda lamm är 1,8, där ligger vi lägre nu (1,6) beroende på att vi mestadels har haft förstalammar, men hoppas komma upp i 1,8 vid lamningen 2009. Framöver gäller det att vara än mer noggrann med att få in mycket bra grovfoder, då spannmålspriserna har ökat rejält, tidig skörd är väsentligt. Lammen levereras i dagsläget till Scan på kontrakt, men förhandling pågår med andra parter för bättre avtal när kontraktstiden löpt ut. Bidragskalkylen för en tacka ser kanske inte så kul ut, då täckningsbidraget blir 9 kr, men det är endast vad tackan själv tjänar in till företaget, därtill kommer "vinst" från EU-stöden, och plus på växtodlingskalkylerna, vallkalkylen har t ex ett TB 1 på 1 968 kr. Summa Täckningsbidrag på hela företaget blir ca 630 000, delar man då det med antalet arbetade timmar blir det 258 kr/timme, men då måste man naturligtvis dra av egenavgifter från det och då får man en timlön på ca 172 kr/timme

Än så länge är vi spända av förväntning över att se hur prognosen kommer stämma in. Det här med uppskattade siffror är ju just uppskattade siffror. Vi har gått tillväga på så vis att vi har hört oss för runt i lantbrukskretsarna, bland färgare, ute på studiebesök mm för att få siffror som något snarare ska stämma in med verkligheten. Det svåra är att veta

vad som kommer att stämma in med sitt eget företag, och vad som är rätt vet man först efteråt...

Text och foto: Emma Andersson

Råums fårgård:

- Ägs och drivs av Emma Andersson och Daniel Wellerfors
- Ekologisk produktion i nuläget
- Stallar: 2 st växthus om 1 100 m² tillsammans, en lada om 100 m² och två flyttbara hyddor om á 30 m²
- 75 ha brukad mark mestadels åker, en del utöver detta på "skötselföretag"
- En traktor, New Holland 115 hk drar runt allt på gården och används även för en del entreprenadkörning med en betespuss som hör till företaget
- Ensilagekörning lejs bort
- 220 tackor finns i dagsläget på gården, texel, texel/finull och finull/dorset men arbetet kommer att fortsätta med en tre-raskorsning, texel/finull/suffolk. 480 tackor planeras att finnas våren 2009 – och därmed full produktion.
- Lamning i mars, slakt av lamm från juni-augusti